

A MAB FvB 10/2016. számú határozata

A Debreceni Egyetem (a továbbiakban: Egyetem) rektora 2015. december 8-án fellebbezést nyújtott be az Oktatási Hivatalhoz (a továbbiakban: OH), az emberi erőforrások miniszterének (továbbiakban: miniszter) címezve, az Oktatási Hivatalnak az Egyetem által indítandó **gyógypedagógia alapképzési szak** nyilvántartásba vételét elutasító FF/909-7/2015 számú határozata ellen, amely a MAB 2015/7/XI/1 számú határozatával elfogadott – nem támogató – szakértői véleményén alapult. Az Oktatási Hivatal az elsőfokú eljárásban újabb szakértői vélemény érdekében a MAB Felülvizsgálati Bizottságát (a továbbiakban: MAB FvB) nem rendelte ki. A miniszter a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 71. § (5) bekezdésében foglaltak alapján 5502-1/2016/FEPOL számú végzésével a másodfokú eljárásban a MAB FvB-t szakértőként kirendelte.

Szakértői vélemény

A MAB FvB az ügyre vonatkozó dokumentumok teljes körének alapos áttekintése után a következőket állapítja meg.

A szakértői véleményben *dőlt* betűvel szedjük a MAB eredeti nem támogató határozatának megfelelő szövegrészét, álló betűvel a felülvizsgálati kérelem megfelelő szövegrészét, s **félkövérrel** az új szakértői vélemény szövegét.

A MAB nem támogató határozatában megállapította: „*A képzési program – bár igen terjedelmes – sok tekintetben kiérleletlen a képzési tartalmak meghatározása terén. A tantárgyleírások színvonala egyenetlen, a kompetenciák bemutatása közhelyes, a tudáselemek nem szerveződnek áttekinthető, szervesen építkező struktúrába. A külső terepgyakorlatok leírása korrekt, de az ezek során elsajátított kompetenciák diagnosztizálásáról, méréséről nem szólnak. Súlyos probléma a külső gyakorlóléhelyekkel kötött együttműködési megállapodások hiánya, így jelenleg nincsen garancia e gyakorlatok lebonyolításának sikerességére. Az oktatási és ellenőrzési módszerek a hagyományosak, innovációnak nincs jele.*”

Az Egyetem a határozat egyetlen tagmondatára válaszol („*a tudáselemek nem szerveződnek áttekinthető, szervesen építkező struktúrába.*”) a következőképpen: „A gyógypedagógia BA szak maga is egy multi- és interdiszciplinaritásra szerveződő képzés, amelynek számos szakiránya és mellék-szakiránya miatt az egyes tananyagrészek (alapozó, törzs, differenciált ismeretek, gyakorlatok) csak úgy érvényesülnek, ha az arányokat a kimeneti követelmények igénye szerint súlyozzuk. Ebben az is benne van, hogy az általános és az alapozó ismeretek széles skálájának valamennyi képzési szakirányhoz illeszthetőnek kell lennie, így szintetizált ismereteket közöl, míg a differenciált szakmai ismeretek a hallgatók elmélyültebben felkészítését teszik lehetővé.

A képzés tantervének összeállítása során a Gyógypedagógus képzés képzési és kimeneti követelményeinek maximális figyelembevételével jártunk el. A tanterv felépítése a KKK követelmények elvárt rendszerére épül.

A kompetenciák megfogalmazásakor a dokumentum összeállítása idején megjelent 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet 2. mellékletében megfogalmazottakat, a követelményrendszert — követendő alapelvárásaként — szigorúan követtük. Számos hazai és külföldi elméleti és gyakorlati gyógypedagógus kolléga tanácsát, véleményét figyelembe véve, és azt a szakmai tartalomba beépítve, azt gondoljuk, hogy a tudáselemeket szervezeten, átlátható és egymásra épülő struktúrában tervezzük átadni jövőbeni hallgatóinknak.” Ezt követően a fellebbezés röviden ismerteti az eredeti beadvány alapján a tantervet.

A MAB FvB álláspontja szerint az Egyetem érvelése a tudáselemek szervezettsége tekintetében nem adekvát. A szaknak a KKK szerint valóban sok (nyolc) szakiránya van, az Egyetem azonban ezek közül csak kettőt kíván indítani. Az alapozó ismeretek és a törzsanyag rendezetlenségét és szakmai gyengeségeit nem lehet tehát a szakirányok különböző kimeneti igényeivel indokolni, hiszen a szakirányokhoz tartozó ismeretkörök a differenciált szakmai ismeretek körébe tartoznak nem az alapozó ismeretek vagy a szakmai törzsanyag körébe. Nem értelmezhető a felülvizsgálati kérelemnek az a mondata sem, hogy a kompetenciák megfogalmazásakor milyen jogszabályi előírásokat követtek, hiszen a kompetenciákat a KKK tartalmazza, azok megfogalmazása nem az

intézmény feladata. Az intézmény a vonatkozó szak képzési tervének összeállításakor ugyan figyelembe veheti a hivatkozott tanár szakos kompetenciákat [8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet], de a szak saját KKK-ja az, amelyet elsődlegesen követni kell a képzés kialakítása során.

A MAB FvB megállapítja, hogy a fellebbezés a MAB határozat tantervvel kapcsolatos egyéb negatív megállapítására nem reagál. A MAB FvB egyetért a MAB határozatának a változó minőségű tantárgyleírásokkal, a gyakorlatokkal és az innováció hiányával kapcsolatos megállapításaival. A külső gyakorlókörrel kötött együttműködési megállapodások hiányát az Egyetem szintén nem cáfolta.

A MAB határozat szerint: „A szakfelelős a gyógypedagógus szakma jeles képviselője, eddigi szakmai tevékenysége meggyőző, publikációinak témái relevánsak, volumenük még szerény, mindazonáltal az akkreditációs elvárásoknak alapvetően megfelel. Ő a tanulásban akadályozottak szakirány felelőse is, alkalmassága erre sem kérdéses. A logopédia szakirány felelőségének eddigi szakmai irányú publikációs tevékenysége viszonylag visszafogott, közleményeinek terjedelme is csekély. Kutatási területe korábban a szociológus volt (e témakörben született a PhD értekezése is), jelenleg az afáziával és a nyelvi zavarok kezelésével foglalkozó kutatásokat végez, amelyek ígéretesek. Alkalmos a szakirány vezetésére, bár a gyakorlatok szervezéséért is ő a felelős oktató, ez okozhat logisztikai problémákat.”

A MAB FvB megállapítja, hogy a logopédia szakirány felelőségével kapcsolatos negatív észrevételekre a fellebbezés nem ad választ.

A MAB határozat szerint: „A képzés személyi háttere legfeljebb ígéretes, de többségében más rokonszakmák, rokon tudományok képviselőiből verbuválódik az oktatói kör. A potenciális oktatók tudományos-szakmai szocializációjuk révén számos esetben csak érintőlegesen, illetve csak a legutóbbi időkből közelítettek a gyógypedagógia specifikus tartalmához. Egy oktató, aki 11 tárgy felelőse mindössze négy éve szerezte gyógypedagógusi oklevelét.”

A fellebbezésben az Egyetem erre a következő választ adta: „A személyi állomány összeállításakor törekedtünk a tantárgyi tartalmaknak megfelelő szakemberek alkalmazására. A szak indításához a minősített gyógypedagógus oktatói állomány rendelkezésre áll, a továbbiakban a humánerőforrás a tantárgyi struktúrának megfelelően kerül fejlesztésre. A képzésben részt vevő oktatók egy jó része a Debreceni Egyetem és a kar oktatói közül kerül ki, területük elismert szaktekintélyei.

Az a megjegyzés, hogy egy oktató 11 tárgy felelőse, félreértésen alapszik. A 11 kurzus csupán hét tantárgyat jelent, hiszen a második szakirányba való betekintést nyújtó blokkban duplikálódnak egyes tantárgyak, de ugyanazzal a címmel és tartalommal szerepeltettük őket, így nem jelent további tantárgyfelelősségi terhelést.

A tantárgyfelelős gyakorlatban való jártassága nem 4 évre vonatkozik, oktatóként már Győrben és Kaposváron korábban szerzett gyógypedagógiai oktatói tapasztalatot. Nevezett kolléga az Egyesített Szent István és Szent László Kórházban végzett klinikai logopédus munkája olyan szakismeretek átadását is lehetővé teszi, amely a hallgatókat valós helyzetek megoldására készíti fel, továbbá korábbi pszichológiai kutatásai szorosan kapcsolódnak tantárgy-felelősségi vállalásához.

Az integrált Debreceni Egyetem képzéseit hosszú évek óta jellemzi a karok közötti együttműködés, az átnevelés. A Gyermeknevelési és Felnőttképzési Karon is van már gyakorlata ennek, emberi erőforrás tanácsadó mesterképzésünk egy másik karral szoros kooperációban valósul meg. Előny követhető abból, ha a képzés személyi hátterét nem csupán homogén, hanem bizonyos tekintetben heterogén oktatói kör képezi. A társszakmák képviselői számos új ismeretet adhatnak hozzá a képzés tartalmához többek között azáltal, hogy specifikus kutatási területeiken elmélyültebbek, más típusú információkkal rendelkeznek. Célunk ezáltal is a képzés színvonalának emelése. A személyi feltételek további erősödését jelenti, hogy egy fő gyógypedagógus, aki jelenleg tanársegéd, doktorjelöltként fokozatszerzési eljárásban vesz részt a pszichológia területén.”

A MAB FvB alapvetően egyetért a MAB határozatával a képzés személyi hátterét illetően: alacsony azoknak a százalékos aránya, akik szakmájuk szerint a gyógypedagógusok. Az Egyetem többi karairól átnevelés más szakmák képviselői valóban új, más típusú ismereteket adhatnak a képzés tartalmához, de nem kerülhetnek a képzésben túlsúlyba, és arra is vigyázni kell, hogy az átnevelés következtében az intézményi terhelésük ne veszélyeztesse az oktatás színvonalát.

A MAB FvB megállapítja, hogy összességében túl magas az oktatók kreditterhelése. A tantárgyfelelősök felének 25 kredit felett van az intézményi kreditterhelése. A szakfelelős/szakirány-felelős hat, a másik szakirány-felelős öt kötelező és két szabadon választható tárgyért felel emellett, hogy ők a szakirányokhoz tartozó teljes szakmai gyakorlatok (40 kredit) intézményi felelősei is egyben. A MAB FvB részben elfogadja az Egyetem magyarázatát azzal a tantárgyfelelőssel kapcsolatban, akihez 11 tárgy/kurzus tartozik. A tantárgyak a két szakirányban valóban duplikálódnak, az érintett tantárgyfelelős azonban így is hét tantárgyért felel. Az érintett tantárgyfelelős szakmai kompetenciájára vonatkozó érveket a MAB FvB elfogadja.

A MAB FvB a véleményezés során jövőbeni fejlesztésekre vonatkozó ígéreteket, be nem fejezett fokozatszerzési eljárásokat nem tud figyelembe venni.

A MAB határozat szerint: *„Egyes oktatók tudományos munkája jelentős, de a képzőhely még nem rendelkezik országosan elismert gyógypedagógiai kutatóműhellyel, a minőségi képzés biztos tudományos háttérével.”*

Az Egyetem részletes válasza a következő: „Karunkon évek óta működik a kora gyermekkorral foglalkozó kutatóműhely, mely tevékenysége során a sajátos nevelésű igényű gyermekekkel kapcsolatos témákat is fókuszba helyezi. Két intézményi területen is végzünk kutatásokat. Egyrészt a 0–3 éves korosztályt tekintve a gyermekjóléti intézményrendszer keretébe tartozó bölcsődei gondozás, másrészt az óvodai nevelés területén. Az elért kutatási eredmények kiindulási alapot jelentettek a gyógypedagógiai képzés és kutatás megvalósításához.

Ezzel összhangban karunkon megtörtént a gyógypedagógiai tehetséggondozás műhelyének kialakítása. Oktatóink egy része – Dr. Mező Ferenc, Mező Katalin – a Nemzeti Tehetségsegítő Programban, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségében, a Professzorok az Európai Magyarországiért Egyesületben is a téma aktív és elismert szakértői. A tehetséggondozás egy nagyon sarkalatos és egyben alig kutatott területének vizsgálatára helyezték a hangsúlyt. Ezen a területen innovatív szemléletet képviselnek a gyógypedagógiában.

Karunkon Afázia Centrum működik, a logopédia szakirány szakfelelősének vezetésével. Kutatási eredményeik megjelennek a lektorált tanulmánykötetekben. Mindezeket a tantárgyak publikációs jegyzékében, az oktatók önéletrajzában is bemutattuk.

A tudományos műhely elindulását jelzi, hogy 2014 óta 2 tanulmánykötet elkészült, 1 tanulmánykötet pedig a napokban jelenik meg. Beindult a Különleges Bánásmód tudományos folyóirat, és decemberben I. Különleges Bánásmód címen nemzetközi tudományos konferenciát rendezünk 120 előadó részvételével, 8 ország elméleti és gyakorlati szakembereinek közreműködésével.

A Kar Gyógypedagógia és Pszichológiai Tanszéke törekszik arra, hogy szorososan beágyazódjon a hazai és nemzetközi szakmai közéletbe. A Kar nemzetközi partnerekkel közösen nyújtott be ERASMUS+ pályázatot, amelynek egyik eleme a gyógypedagógia területéhez kapcsolódik.”

A MAB FvB ebben a tekintetben elfogadja az Egyetem választát, az induló szak tudományos háttérét az eredeti beadványban és a fellebbezésben bemutatott adatok megfelelően bizonyítják .

A MAB határozat szerint: *„A tárgyi feltételek a karon megfelelőek, de a gyakorlólhelyek teljes mértékben definiálatlanok, nincsen megállapodási szerződés a képzőhely és a gyakorlólhelyek között. Ilyen körülmények között a képzés e fontos elemének biztonsága kérdéses.”*

A MAB FvB egyetért a MAB határozattal, az Egyetem ezt a megállapítást nem cáfolta.

A MAB határozat szerint: *„A tervezett hallgatói létszám (60+60 fő) túlméretezett – figyelembe véve a gyakorlólhelyek hiányát, illetve az azok körére, jellemzőire, felkészültségére, minőségére, együttműködési szándékára vonatkozó dokumentáció teljes hiányát.”*

Az felülvizsgálati kérelem ezzel kapcsolatban az alábbiakat fogalmazza meg:

- „1. Az ország keleti régióiban a szakszerű segítség nélkül maradó, tanulási nehézségekkel küzdő, hátrányos helyzetű tanulók aránya kiemelkedően magas.
2. A más régióban gyógypedagógus képzést szerző diplomások kelet-magyarországi térségbe való visszatérése a pályakövetés vizsgálatok tanúbizonyosága szerint rendkívül alacsony.

3. Ezzel szemben több száz, a jelenleg is meghirdetett, de pillanatnyilag betöltetlen gyógypedagógus állás Kelet-Magyarországon.

Mindhárom érv a fellebbezésben megfogalmazottakkal egyetemben a képzés regionális indokoltságát vitathatatlaná, annak indítását véleményünk szerint szükségessé teszi.

Fellebbezésünk szakmai indoklása mellett, a szaknak a Debreceni Egyetemen történő indítása szükségességének nyomós érveként mellékelünk 4 térképet, amelyek mutatják az Észak-Alföld régiónak a többi országrészhez, különösen pedig a fővároshoz és környékéhez viszonyított ellátatlanságát képzett gyógypedagógusokban. Pedig ha valahol szükség volna ezekre a szakemberekre, éppen ebben a nagyszámú halmozottan hátrányos településsel és kistérséggel rendelkező területen elengedhetetlen volna a sok száz fős betöltetlen álláshelyek és a gyógypedagógusok égető hiányának orvoslása. Ehelyett a fővárosi térség még azokat a jelentkezőket is elszívja, akik régiókból erre a szakterületre jelentkeznének: közülük csak kevesen térnek vissza az egyetem elvégzése után. A Debreceni Egyetem mérete, szakmai súlya és széles képzési portfóliója, az itt folyó több száz szakos képzés szakmai színvonala kellő garanciát ad ahhoz, hogy a gyógypedagógiai képzést is a követelményeknek megfelelő szakmai színvonalon tudjuk végezni.

Az elmúlt években volt már arra példa, hogy a budapesti képzésen kívül más vidéki egyetemek lehetőséget kaptak arra, hogy a képzést elindíthassák, azzal, hogy a tudományos szakmai műhely és néhány más feltétel belátható időn belül teljesülni fog. Fellebbezésünk során kérnénk, hogy ezt a lehetőséget a Debreceni Egyetem is kapja meg, hogy az Észak-Alföldön megszűnjék az ellátatlanság ezen a szakterületen, ezáltal pedig javuljon az ország többi részéhez képest jelenleg meglévő hátrányos helyzet.”

A MAB FvB megállapítja, hogy a képzés indokoltságának vizsgálata nem a MAB hatásköre. Amennyiben egy képzés a jogszabályokban és a MAB bírálati szempontrendszerében meghatározott elvárásoknak megfelel, akkor a MAB a képzés indítását támogatja. A képzés indokoltsága nem minőségügyi, hanem oktatáspolitikai kérdés, melyet a MAB nem vizsgál. A konkrét esetre vonatkozóan is csak azt jegyezte meg, hogy a tervezett hallgatói létszámot túlméretezettnek tartja, mely egy figyelemfelhívás. Önmagában ez a körülmény nem eredményezné a nem támogató vélemény adását. A mondat további részében a már más vonatkozásban megfogalmazott kifogásokat ismétli meg a szakvélemény.

Összefoglalóan: a MAB FvB többségében egyetért a MAB határozatában foglalt megállapításokkal, különös tekintettel a gyakorlóléhelyek hiányára, a tantárgyleírások és a tanterv gyengeségeire, az oktatók személyi összetételének problémáira. Néhány ponton – különösen a szak tudományos hátterével kapcsolatban – elfogadja az Egyetem érvelését, ez azonban nem elegendő ahhoz, hogy a szak indítását támogatni tudja.

Míndezek alapján a MAB FvB – a MAB határozatát elfogadva – a *Debreceni Egyetem gyógypedagógia* alapképzési szakán a képzés indítását **nem támogatja**.

Budapest, 2015. február 16.

Szabó András
a MAB FVB elnöke h.